

पुरानो नियम र नयाँ नियमको बीचमा भएको अन्तराल समय

पुरानो नियम र नयाँ नियमको बीचमा भएको अन्तराल समयमा कुन-कुन घटनाहरू घटे ?

परमेश्वरले पुरानो नियमको समयमा भविष्यवक्ता मलाकीद्वारा बोलेर आफ्नो अन्तिम वाणी सुनाउनुभयो; त्यसपछि उहाँ लगभग चार सय वर्षसम्म चुप रहनुभयो, जुन अवधिभरि उहाँले कुनै भविष्यवक्ताद्वारा मानिसहरूसित बोल्नुभएन; फलस्वरूप ईश्वरीय प्रकाशमाथि एउटा गगनभेदी मौनताले आफ्नो छाया हालिदियो।

पक्का पनि परमेश्वरको यस मौनताले उहाँको स्वभावको विषयमा किसिम-किसिमका विचार र भावनाहरूको निम्ति ठाउँ दियो। यसको विषयमा कसै-कसैको माग 'उहाँले सधैं गर्नुभएँ गर्नुपर्छ' भन्ने माग थियो भने, अरूको अनुमानमा मानिस बढी पापी भएको हुनाले उसले परमेश्वरको वाणी सुन्ने क्षमता हराएको हुनुपर्ला। (तर यो पनि भएन; किनभने जुनै पनि पापले परमेश्वरको अपमान गर्छ र उहाँको मन दुखाउँछ; यसकारण मलाकीको समयभन्दा अघि-पछिको जुनसुकै समय होस्, परमेश्वरको अनुग्रह नभएको भए उहाँले कुनै व्यक्तिसँग, उहाँले कुनै जातिका मानिसहरूसँग बोल्नुहुनेथिएन नै)। अरू

मानिसहरू पनि छन्, जसले आफ्नो तर्कमा दृढ़ बसेर के भनेका छन् भने, मानिसको विश्वासको अभाव अर्थात् उसको अविश्वास नै परमेश्वरको मौनता र उहाँको निष्क्रियताको मूल कारण थियो अरे।

तर उक्त तीनवटा धारणाहरूमा एउटा कमी भएको छ: यी धारणाहरूले परमप्रभु परमेश्वर सर्वज्ञानी र सर्वाधिकार सुसम्पन्न हुनुहुन्छ भन्ने कुरा ध्यानमा राखेनन्; किनकि उहाँको करारबद्ध प्रेम सुदृढ़ र अटल छ। यो प्रेम हिब्रमा 'केसेद' भनिन्छ। अनि यो प्रेमचाहिँ सधैं उहाँको कार्यप्रणाली प्रेरित गर्ने प्रेरणा हुन्थ्यो र हुन्छ। यसकारण बुभुतुहोस्, यो लामो मौनताचाहिँ उहाँको अनन्त योजनाअन्तर्गतको अभिन्न अङ्ग थियो र हुनुपर्छ पनि। उहाँले विगत समयहरूमा विभिन्न मानिसहरूद्वारा बोल्नुभएको थियो, तर अबचाहिँ उहाँ मानिस-जातिसँग आफ्नो सबैभन्दा ठूलो र सबैभन्दा शक्तिशाली वचनद्वारा बोल्न लाग्नुभएको थियो; अनि यो सर्वोच्च, सर्वोत्तम वचनचाहिँ प्रभु येशू हुनुहुनेथियो। तब एउटा विराम, अँ, एउटा लामो, सुस्पष्ट विरामले अवश्य पनि त्यस चिरस्मरणीय प्रकाशमाथि अझै सुगन्ध थपि-दिनेथियो।

परमेश्वरका चालहरू मानिसको समझ-भन्दा महान् छन्; यसकारण हामीमध्ये कसले उहाँको योजना पूरा बुझ्न सक्छ? 'किनकि

२ □ पुरानो नियम र नयाँ नियमको बीचमा भएको अन्तराल समय

जसरी आकाश पृथ्वीभन्दा उच्च छ, त्यसरी नै मेरा चालहरू तिमीहरूका चालहरूभन्दा र मेरा विचारहरू तिमीहरूका विचारहरूभन्दा उच्च छन्' (यशैया ५५:९)। तर ब्रह्माण्डको रचनाकार आफ्नो काममा क्रमहीन र संतुलनहीन हुनुहुन्न; अँ, उहाँले सूक्ष्म, नगण्य, तुच्छ मानिसहरूसँग व्यवहार गर्नुहुँदा पनि क्रम र संतुलनको साथ सुव्यवस्थित व्यवहार देखाउनुहुन्छ नै। अनि उहाँले आफ्नो व्यवहारमा अपनाउनुभएको प्रक्रम कहिले-काहीँ मात्र बुझ्न सकिन्छ।

अनि हामीलाई के लाग्छ भने, पुरानो नियममा उल्लेख गरिएका समयावधिहरूमा परमेश्वरले मानिसहरूसित कसरी व्यवहार गर्नुभएको थियो, हामी उहाँको यस व्यवहारको संक्षिप्त आलोचना गरे यो हाम्रो निम्ति निकै शिक्षाप्रद हुन्छ। किनकि पवित्र आत्माको प्रेरणाद्वारा लेखिएका पवित्र लेख-हरूबाट उहाँको काम गर्ने एकनासे ढाँचा देखा पर्छ। अनि विगत समयमा उहाँले देखाउनु-भएको यस एकनासे व्यवहारले पुरानो नियम र नयाँ नियमको बीचमा भएको अन्तराल समयमा परमेश्वरले कुन प्रकारले काम गर्नुभयो, यस कुरामाथि प्रकाश पार्छ।

यस विषयमा दुईवटा कुराहरू सुस्पष्ट देखिन्छन्। एक, परमेश्वरले आफ्नो सन्देश प्रस्तुत गर्नुभन्दा अघि वा आफ्नो छुटकारा पठाउनुभन्दा अघि प्रायः एउटा निराशाजनक परिस्थिति सृजना गर्नुहुन्थ्यो, कि त यस्तो आपदविपद् आइपर्न दिनुहुन्थ्यो। दुई, उहाँले सधैं कुनै न कुनै विश्वासयोग्य सेवकलाई बोलाएर खडा गर्नुहुन्थ्यो, जसले उहाँको सामु मानिसहरूको निम्ति अन्तर्विन्ती गर्थे (इजकिएल २२:३०), र जो उहाँको काम गर्ने हतियार हुन्थे, जसद्वारा उहाँले आफ्नो काम पूरा गर्नुहुन्थ्यो।

जलप्रलय आउनुभन्दा अघिको समयमा मानिसहरूको गम्भीर अवस्था विचार

गर्नुहोस्! परमेश्वरले मानिसलाई सृष्टि गर्नु-भएकोमा आफ्नो अफसोस व्यक्त गर्नुभयो (उत्पत्ति ६:६)। यस अँध्यारो, उराठलाग्दो आत्मिक परिस्थितिमा पवित्र बाइबलले घोषणा गरेको छ: 'तर नूहले परमप्रभुको दृष्टिमा अनुग्रह पाए' (उत्पत्ति ६:८)। त्यस बखतमा एउटा निराशाजनक अवस्था थियो, र नूहमा परमेश्वरका विश्वासयोग्य सेवक खडा भए।

अनि यही ढाँचा हामी अब्राहाममा पनि देख्दछौं; किनकि जब परमेश्वरले घमण्डले फुलिएको र मूर्तिपूजामा डुबेको मानिस-जातिको बीचबाट एउटा चुनिएको जातिलाई बोलाउन चाहनुभयो, तब यही ढाँचा फेरि काममा लगाइएको थियो। अनि जब इस्राएली जातिलाई घोर अनिकालबाट जोगाउनु थियो, तब यूसुफको जीवनमा फेरि यही ढाँचा देखा पर्यो। अनि मोशा अर्को उद्धारक भए, जो सठोक समयमा खडा भए, जसले परमेश्वरका जनहरूलाई असम्भव देखिने परिस्थितिहरूबाट छुटकारा दिलाए। अनि उही कुरा न्यायकर्ताहरूको सारा पुस्तकभरि देखिन्छ, अनि एस्तर र नहेम्याहको जीवनमा पनि देखा पर्छ।

यी उक्त उदाहरणहरूमा, र यीजस्तै अरू उदाहरणहरूमा उहाँको कारबाही उस्तै छ: परमेश्वरको ईश्वरीय हस्तक्षेप आउनुभन्दा अघि मानिसहरूका सबै प्रयासहरू विफल हुनुपरेको थियो। अनि पुरानो नियम र नयाँ नियमको बीचमा आएको अन्तराल समयको विषयमा कुरा उस्तै छ: यस अवधिको विषयमा जुन अभिलेख गरिएको इतिहास छ, यस इतिहास परमेश्वरको तर्फबाट उस्तै कारबाहीको निम्ति साक्षी बन्छ। परमेश्वरले आफ्ना जनहरूलाई अकलगुम तुल्याउनु-भयो। उहाँले पहिले तिनीहरूका सबै स्रोतहरू सक्न र सुक्न दिनुभयो अनि तिनीहरूलाई निराशा र हताश भएको परिस्थितिमा

सुम्पनुभयो; त्यसपछि उहाँले आफ्नो सबैभन्दा विश्वासयोग्य, सिद्ध सेवक अर्थात् आफ्ना पुत्र प्रभु येशू ख्रीष्टलाई इतिहासको मञ्चमा ल्याउनुभयो ।

हामीले यहाँ विचार पुर्याउने समयावधि खास कुनचाहिँ हो ?

हाम्रो अन्दाजमा मलाकीको पुस्तक लेखे काम ख्रीष्टपूर्व ३९७ सालमा पूरा भयो; यसो हो भने, हाम्रो ध्यानमा राख्ने समय यस बिन्दुबाट शुरु हुन्छ र त्यस दिनसम्म जान्छ, जुन दिनमा एकजना स्वर्गदूतले बप्तिस्मा दिने यूहन्नाको जन्म घोषणा गरे (लूका १:११-१७) । अनि यो चार सय वर्ष लाग्ने समयमा कुनै भविष्यवक्ता भएन, र आत्माको प्रेरणा पाएर थप ईश्वरीय प्रकाश लेख्ने कुनै लेखक पनि भएन ।

यस अवधिको विषयमा छवटा प्रत्यक्ष देखिने ऐतिहासिक विभाजनहरू गर्न सकिन्छ, जस्तै:

क) फारसको युग; यो युग ख्रीष्टपूर्व ५३६ सालबाट शुरु भएको थियो; तर पुरानो नियम र नयाँ नियमको बीचको अवधिको सम्बन्धमा यो युग ख्रीष्टपूर्व ३९७ सालदेखि ३३६ सालसम्म जान्छ ।

ख) ग्रीकहरूको युग ख्रीष्टपूर्व ३३६ सालदेखि ३२३ सालसम्म जान्छ

ग) मिस्र देशको युग ख्रीष्टपूर्व ३२३ सालदेखि १९८ सालसम्म जान्छ

घ) सिरियाको युग ख्रीष्टपूर्व १९८ सालदेखि १६५ सालसम्म जान्छ

ङ) मक्काबीहरूको युग ख्रीष्टपूर्व १६५ सालदेखि ६३ सालसम्म जान्छ

अनि च) रोमीहरूको युग ख्रीष्टपूर्व ६३ सालदेखि ४ सालसम्म जान्छ

अनि हाम्रो यस सर्वेचणमा यी छवटा युगहरू कालक्रमअनुसार प्रस्तुत गरिन्छन् । यसको एक-एक युगमा त्यसको राजनीतिक परिस्थिति र त्यसका धार्मिक विकासहरूमाथि ध्यान दिइन्छ ।

क) फारसको युग (ख्रीष्टपूर्व ३९७-३३६)

अ) राजनीतिक परिस्थिति

हामीले अघि भनिसक्यौं: ख्रीष्टपूर्व ५३६ सालदेखि नै फारसीहरूले मध्यपूर्वमा प्रभुत्व जमाउँदैथिए । अनि परमेश्वरले यी फारसी-हरूलाई प्रयोग गर्नुभयो र यिनीहरूद्वारा इस्राएली जातिलाई बेबिलोनको कैदबाट छुटकारा दिलाउनुभयो (दानियल ५:३०-३१) । अनि फारसीहरूले कनान देशमा फर्केर आएका, बाँकी रहेका यहूदीहरूमाथि दयाको दृष्टि लगाउँथे, तर जब महापूजाहारीको शक्तिशाली पदको विषयमा यहूदीहरूको बीचमा आन्तरिक होडबाजी मच्चियो, तब फारसका राज्यपालले यरूशलेम शहर आंशिक रूपले नष्ट पारे । तर यो दुःखद घटना छोडेर यस अवधिभरि यहूदीहरू शान्तिमा बसे ।

आ) धार्मिक विकासहरू

परमेश्वरले बेबिलोनको निर्वासन प्रयोग गरेर आफ्ना जनहरूबाट मूर्तिपूजा पूरा हटाइ-दिनुभयो । यसकारण तिनीहरू धर्मशास्त्र पवित्र बाइबलप्रति र विशेष गरी मोशाको व्यवस्थाप्रति नयाँ भक्तिभय राखेर यरूशलेममा फर्के । अनि परमेश्वरको विषयमा तिनीहरूको विश्वास र सिद्धान्त सुदृढ थियो: तिनीहरूको निम्ति धेरै ईश्वरहरू होइन, तर परमप्रभु एकमात्र परमेश्वर हुनुहुन्थ्यो । यी दुईवटा कुराहरू पुरानो नियम र नयाँ नियमको बीचमा भएको समयका प्रमुख धार्मिक लक्षणहरू थिए ।

४ □ पुरानो नियम र नयाँ नियमको बीचमा भएको अन्तराल समय

अनि देशभरि सभाघरहरू आराधनाको स्थानीय केन्द्रहरू भए; यो कुरा पनि यही समयको फल थियो। अनि सभाघरहरूका साप्ताहिक सभाहरूमा धर्मशास्त्र बाइबलको अर्थ खोल्ने शास्त्रीहरूको भूमिका धेरै महत्त्वपूर्ण भयो। अनि प्रभु येशूको जन्म भएको समयसम्म सभाघरहरू विकसित संस्थाको रूपमा सुव्यवस्थित भइसकेका थिए र विश्वभरि यहूदी समाजको चारैतिर फैलिएका थिए।

फारसको शासनकालको अन्ततिर अर्को एउटा विकास भएको थियो, जुन विकासले चाहिँ नयाँ नियमको समयमा सुसमाचारको प्रचारको काम शुभ असर गर्‍यो; किनकि यहूदी धर्मको प्रतिद्वन्द्वमा सामरियामा एउटा मन्दिर खडा गरियो, जुन मन्दिरमा यहूदी धर्मभन्दा फरक अर्को आराधनाको रीति अपनाइन्थ्यो। अनि यही कुराले यहूदीहरू र सामरीहरूको बीचमा सामाजिक र धार्मिक विभाजन र निर्णायक वियोग ल्यायो।

ख) ग्रीकहरूको युग (ख्रीष्टपूर्व ३३६-३२३)

अ) राजनीतिक परिस्थिति

यस छोटो अवधिको निम्ति सिकन्दर महान् मुख्य व्यक्ति थिए। धेरै कारणहरूवश तिनलाई सबैभन्दा ठूलो विजेताको रूपमा मानिन्छ। किनकि तिनले छोटो समयमा फारस, बेबिलोन, कनान देश, सिरिया, मिस्र देश र पश्चिम भारत समेत कब्जा गरे। ख्रीष्टपूर्व ३२३ सालमा तिनी तेत्तिस वर्षको उमेरमा मरे; अनि तिनले ग्रीक देशमाथि केवल तेह्र वर्ष शासन गरे; तर तिनको प्रभाव लामो समयसम्म रहिरह्यो।

आ) धार्मिक विकासहरू

सिकन्दर महान्को मनमोहक इच्छा के थियो भने, तिनले एउटा विश्व साम्राज्य

स्थापित गर्न चाहे, जुन साम्राज्यमा सबै मानिसहरूको एउटै भाषा बोलिनेथियो, तिनीहरूको एउटै चालचलन हुनेथियो र एउटै संस्कृति र एउटै कानून लाग्नेथियो। तिनको प्रभावमा संसारका मानिसहरूले ग्रीक भाषा बोल्न र अध्ययन गर्न थाले। यस प्रक्रियाको नाम 'युनानीवाद' भनिन्छ; यसर्थ सारा संसारमा ग्रीक धर्म र ग्रीक संस्कृति अपनाइयो। युनानीवाद यति लोकप्रिय र शक्तिशाली रहिरह्यो, कि नयाँ नियमको समयमा बाँचेका रोमीहरूले समेत ग्रीक भाषा बोल्थे र ग्रीक संस्कृति मन पराउँथे।

युनानीवादको प्रभाव यहूदीहरूको संस्कृति र धर्ममाथि नपरेको होइन, तर यी दुईवटा कुराहरूको बीचमा तनाउ हुनु र संघर्ष चल्नु स्वाभाविक कुरा हो; यो संघर्ष लामो समयसम्म टिक्‍यो र तित्त भयो। ख्रीष्टपूर्व २७० सालसम्म ग्रीक भाषा निक्कै व्यापक थियो। यसकारण त्यस समयमा 'सेप्टुअजिन्ट' नामक पुरानो नियमको ग्रीक अनुवाद तयार भयो; तर परमप्रभुप्रति विश्वासयोग्य रहेका यहूदीहरूले ग्रीकहरूले मान्दै आएको मूर्तिपूजा र बहुईश्वरवादको कडा प्रतिरोध गरिरहे।

ग) मिस्र देशको युग (ख्रीष्टपूर्व ३२३-१९८)

अ) राजनीतिक परिस्थिति

ख्रीष्टपूर्व ३२३ सालमा सिकन्दर महान्को मृत्युको साल थियो; तिनको मृत्यु हुनेबित्तिकै ग्रीक साम्राज्य चार टुकामा भिवाजन भयो, निम्न चारजनाका सेनापतिहरूअनुसार: टोलेमी, लिसिमाकस, कासान्डर र सेलेनस। अनि दानियलको पुस्तकमा यी चारवटा राज्यहरूको कुरा गरिएको छ, जुनचाहिँ त्यस ठूलो सिङको ठाउँमाथि खडा भए (दानियल ८:२१-२२)।

यी सेनापति टोलेमी सोतेरचाहिँ टोलेमी राजवंशका पहिलो शासक थिए; तिनले मिस्र देश पाए, र नभन्दै नजिकै अवस्थित भएको इस्राएल देशमाथि आफ्नो प्रभुत्व जमाइहाले। पहिले तिनले यहूदीहरूसँग कडा व्यवहार गरे; तर तिनको शासनकालको अन्ततिर र तिनका उत्तराधिकारी टोलेमी फिला-डेलफसको शासनकालभरि यहूदीहरूसित दयाको व्यवहार गरिन्थ्यो। अनि त्यही समयअन्तर्गत 'सेप्टुअजिन्ट' नामक बाइबल-अनुवाद अधिकारप्राप्त अनुवाद भयो।

टोलेमी राजवंशले शासन चढाएको समयको अन्तसम्म यहूदीहरूले समृद्धि गरे। तर त्यसपछि मिस्र देश र सिरियाको बीचमा संघर्षहरू बढ्दै गए। इस्राएल देश फेरि ती दुईवटा देशहरूका द्वन्द्वयुद्धहरूको चेपमा परिगयो। तर ख्रीष्टपूर्व १९८ सालमा सिरियालीहरू पानियनको लडाइँमा मिस्र देशमाथि विजयी भए, र त्यही वर्षमा यहूदाचाहिँ सिरियामा गाभियो।

आ) धार्मिक विकासहरू

टोलेमीहरूले अपनाएको नीति निरपेक्षा थियो, अरूलाई सहनु थियो; यसकारण यहूदी धर्म र युनानीवादको अस्तित्व एकसाथ रहिरह्यो। तर यो नीति यहूदीहरूको विश्वासको निम्ति धेरै खतरनाक थियो। किनकि बिस्तारै-बिस्तारै तिनीहरूको समाजमा ग्रीक प्रभाव पसिगयो र चालै नपाउने गरी ग्रीकको जीवनशैली आत्मसात गरियो।

युनानीवादले सुन्दरता, ठाँटबाट र चालहरूको प्रदर्शनमा जोड दिन्थ्यो; यस कुराले यहूदीहरूलाई आफ्नो यहूदी धर्मका विधिहरू बेवास्ता गर्न उत्साह दियो, जुन विधिहरूमा यस्तो कुनै आकर्षणको भलक नै थिएन। यसरी नै तिनीहरूको आराधना गर्ने तरिकामाथि युनानीको प्रभाव पर्‍यो, अनि

बिस्तारै मन र आत्मासाथ गर्नुपर्ने आराधना बाहिरी देखावट पो भएको रहेछ। अनि यस प्रकारको धारणाले यहूदी धर्ममाथि स्थायी प्रभाव पार्यो।

यसबाट दुईवटा धार्मिक सम्प्रदायहरू शुरु भए: युनानीवाद अपनाउने सम्प्रदाय, जुन सम्प्रदायचाहिँ सिरियाको पक्षमा थियो; अनि अर्को सम्प्रदायचाहिँ ईश्वरभक्त यहूदीहरू थिए, विशेष गरी हसिदीहरू थिए, जो फरिसीहरूका पूर्ववर्ती थिए। तर यी दुईवटा सम्प्रदायहरूको बीचमा सत्ताको निम्ति संघर्ष चलिबस्यो; फलस्वरूप यहूदीहरूमा फूट आयो र तिनीहरू राजनीतिक, सांस्कृतिक र धार्मिक पंक्तिहरूमा भिवाजन भए। अनि यही द्वन्द्वले ख्रीष्टपूर्व १६८ सालमा एन्टिओकस एपिफानेसको आक्रमणको निम्ति ठाउँ तयार गर्‍यो।

घ) सिरियाको युग (ख्रीष्टपूर्व १९८-१६५)

अ) राजनीतिक परिस्थिति

सिरियाका राजा एन्टिओकस महान्को शासन र तिनका उत्तराधिकारी सेलुकस फिलोपातरको शासनअन्तर्गत यहूदीहरूसित कठोर व्यवहार त गरिन्थ्यो; तापनि तिनीहरूका महापूजाहारीको देखरेखमा यहूदीहरूको स्थानीय प्रशासन कायम रहन्थ्यो। अनि केही समय सबै कुरा असल प्रकारले चल्दैथियो – त्यस दिनसम्म, जब युनानीवाद अपनाएको मतले महापूजाहारी ओनियस तृतीयको सट्टामा आफ्नो मनपर्ने उमेदवार यासोनलाई नियुक्त गर्ने निर्णय लियो। तर शास्त्रसम्मत यहूदीहरूले महापूजाहारी ओनियस तृतीयको पक्ष लिए। अनि सेलुकस फिलोपातरका उत्तराधिकारी एन्टिओकस एपिफानेसलाई घूस दिएर युनानीवादी मतले आफ्नो यो धूर्त युक्ति पूरा गर्न खोज्यो। यसबाट एउटा राजनीतिक द्वन्द्व

र गृहयुद्ध शुरु भयो, जुन द्वन्द्व र गृहयुद्धले अन्तमा एन्टिओकस एपिफानेसलाई रिसको भोंकमा यरूशलेममा आउने प्रेरणा दिलायो ।

ख्रीष्टपूर्व १६८ सालमा एन्टिओकस एपिफानेसले यहूदी विश्वास त्यसको हरेक लक्षण समेत नष्ट गर्ने योजना गरे । तिनले सबै किसिमका बलिहरू चढाउने काम निषेध गरे, खतनाको विधि मनाही गरे, अनि विश्रामदिन र यहूदीहरूका चाडका दिनहरू मात्र दिइएन् । धर्मशास्त्रका पवित्र लेखहरू कि त काटकुट गरिन्थे, कि त पूरा नष्टभ्रष्ट पारिन्थे । अनि यहूदीहरूलाई सुडगुरको मासु खान र मूर्तिहरूको सामु बलि चढाउन बाध्य पारियो । तिनको अपवित्र पार्ने कुकर्मको चरमसीमा यस प्रकारको थियो, जुन अपवित्र कुकर्मले तिनीमाथि विनाश पनि निम्त्यायो: तिनले परमप्रभुको भवनको महापवित्रस्थान अपवित्र पारे, कसरी ? तिनले त्यहाँ एउटा वेदी बनाए र जिस देवतालाई एउटा बलि चढाए । आगामी सतावटहरूमा धेरै यहूदीहरू मारिए । अनि सायद यस बिन्दुमा आएर हामीलाई परमेश्वरको काम गर्ने तरिकाको विषयमा याद गर्नु उत्तम छ: उहाँ मानिससँग कसरी कारबाही गर्नुहुन्छ ? उहाँले एउटा निराशाजनक अवस्था कि त सृजना गर्नुहुन्छ कि त हुन आउन दिनुहुन्छ, त्यसपछि उहाँ एकजना विश्वासयोग्य सेवक विशेषलाई खडा गर्नुहुन्छ ।

तर यसमा मानिसको प्रतिक्रिया के हो त ? प्रायः जसो मानिसले आफूलाई बचाउने प्रयास गर्छ र ऊ आफ्नो प्रयासमा सफलता प्राप्त गर्ने बिन्दुमा पुगेको देखिन्छ । तर उसले सफलता कहाँ पाउने र ? ऊ त पहिलेको भन्दा खराब अवस्थामा पुग्दो रहेछ । अनि ठीक यही कुरा यहूदीहरूमाथि, परमेश्वरका जनहरूको जीवनमाथि हुन आयो । याद रहोस्: यसरी नै परमेश्वरले साँचो उद्धारकको आगमनको निम्ति मञ्च तयार गर्नुभयो ।

आ) धार्मिक विकासहरू

हामीले उक्त अ) खण्डबाट थाहा लाग्यो, कि युनानीवादको कारणले यहूदी धर्म मान्नेहरूको बीचमा विभाजन आयो । यस प्रकारले एउटा शास्त्रसम्मत समुदायको निम्ति जग्गा तयार पारियो, जसका अगुवाहरू प्रायः शास्त्रीहरू थिए; पछि तिनीहरूको नाम 'फरिसीहरू' भयो । अनि हामीले तिनीहरूलाई कुन दृष्टिले हेरे ठीक होला त ? तिनीहरूचाहिँ यहूदीहरूको व्यावहारिक समुदाय थिए, अनि यस समुदायबाट प्रायः महापूजाहारी आउँथे । तर शास्त्रसम्मत समुदायका धारणाहरू समयको अन्तरालमा यस प्रकारले विकसित भए, कि यी धारणाहरूले पछिको समयमा सडुकीहरूको समुदायको निम्ति ठाउँ तयार गरे ।

ङ) मक्काबीहरूको युग (ख्रीष्टपूर्व १६५-६३)

अ) राजनीतिक परिस्थिति

हास्मोनको घरानाका मत्तातियस नाम गरेका वृद्ध पूजाहारी र तिनका पाँच भाइ छोराहरू मोदिइन भन्ने गाउँमा बस्थे, जुन गाउँचाहिँ यरूशलेमको उत्तर-पश्चिममा अवस्थित थियो । अनि जुन बेलामा एकजना सिरियाका अधिकारीले मोदिइनमाथि अन्य देवीदेवताहरूलाई बलि चढाउने कानून लागू गर्न खोजे, तब मत्तातियसले यो सहन सकेनन्, तर यसको घोर विरोध गरे; यसको सिलसिलामा तिनले देवीदेवतालाई बलि चढाउने एकजना धर्मद्रोही यहूदीलाई मारे, साथै ती सिरियाका अधिकारीलाई पनि मारे; त्यसपछि तिनी आफ्नो परिवारसँग पहाडहरूहुँदा भागे । अनि हजारौं विश्वासयोग्य यहूदीहरू तिनीसँग लागे; अनि इतिहास यसमा साक्षी बसेको छ: अबचाहिँ यी

जोशिला मानिसहरूबाट परमेश्वरको सम्मानको निम्ति जल्ले पवित्र जलनको सबैभन्दा उत्कृष्ट प्रदर्शन देखियो ।

मत्तातियसको मृत्युपछि तिनका तीनजना छोराहरूले क्रमशः यो विद्रोह कायम राखे: मक्काबीको उपनाम भएका यहूदा (ख्रीष्टपूर्व १६६-१६०), योनातान (ख्रीष्टपूर्व १६०-१४२) र सिमोन (ख्रीष्टपूर्व १४३-१३४) । यी मानिसहरूको सफलता सराहनीय थियो; किनकि तिनीहरूले ख्रीष्टपूर्व १६५ सालको डिसेम्बर २५ तारिखमा यरूशलेम शहर सिरियाको हातबाट फिर्ता लिए; तिनीहरूले यसको मन्दिर शुद्ध पारे र परमप्रभुको आराधना-सेवा फेरि स्थापित गरे । अनि यस घटनाको सम्भनामा आजको दिनसम्म वर्षेपिच्छे 'हनुक्काह' नामक चाड मनाइन्छ ।

सिरियाले मक्काबीहरूमाथि विजय प्राप्त गर्ने मनसायले कति व्यर्थका प्रयासहरू गरे; यसैले लडाइँ यहूदाका इलाकाहरूमा लगातार भइरह्यो । तर अन्तमा सिमोनको नेतृत्वमा यहूदीहरूले ख्रीष्टपूर्व १४२ सालमा आफ्नो स्वतन्त्रता प्राप्त गरे । हास्मोनी राजवंशको शासनकालमा यहूदीहरूले लगभग सत्तरी वर्ष आफ्नो स्वतन्त्रता उपभोग गर्न सके; हास्मोनी अगुवाहरूमा उल्लेखनीय नेताहरू योहानान हिर्कानस थिए (ख्रीष्टपूर्व १३४-१०४) र अलेक्सान्डर यान्नेयस थिए (ख्रीष्टपूर्व १०२-७६) ।

आ) धार्मिक विकासहरू

यस अवधिमा सबैभन्दा महत्त्वपूर्ण धार्मिक विकासचाहिँ यहूदीहरूको बीचको तनाउको फल थियो; किनकि यहूदा कुलबाट राजा आउनु ठिकै थियो, तर पूजाहारीगिरी यहूदाको थिएन, तर लेवीको थियो । यसको विषयमा यहूदीहरूमा दुई मत थियो र ठूलो तनाउ पनि आयो । किनकि सयौँ वर्ष महापूजाहारीको पदसित राजनीतिक महत्त्व

बढी हुन्थ्यो । किनभने महापूजाहारीलाई छान्दाखेरि हारूनको वंशबाट सुयोग्य व्यक्तिलाई नियुक्त गरिँदैनथियो, तर यसमा राजनीतिक दृष्टिकोणले हेरिन्थ्यो र शक्तिशाली राजनेतालाई छानिन्थ्यो र यस कुरामाथि जोड दिइन्थ्यो । तर शास्त्रसम्मत यहूदीहरूको दृष्टिमा यो चलन गलत थियो, अँ, पूरा खराब थियो; यसैले यिनीहरूले यसको विरोध गरे । अनि जब ख्रीष्टपूर्व १३४ सालमा योहानान हिर्कानस इस्त्राएल देशका राज्यपाल र यहूदीहरूका महापूजाहारी भए, तब उनले जोर्डन र इदुमिया जिते; अनि उनले सामरियामा अवस्थित भएको मन्दिर ध्वस्त पारे । आफ्नो ठूलो शक्ति र लोकप्रियताले गर्दा उनले आफूलाई राजा भन्ने गर्थे । तर यो कुरा शास्त्रसम्मत यहूदीहरूको सिद्धान्तको ठीक विपरीत थियो; यस बेलामा शास्त्रसम्मत यहूदीहरूले 'फरिसीहरू' भन्ने नाम पाइसके । तिनीहरूले दाऊदको वंशबाट आएको राजाबाहेक अरु कुनै पनि राजालाई स्वीकार गर्दैनथिए; अनि यस विषयमा कुरा सुस्पष्ट थियो: हास्मोनीहरू दाऊदको वंशका थिएनन् ।

अनि जुन मानिसहरूले फरिसीहरूको विरोध गर्थे र हास्मोनीहरूको समर्थन गर्थे, ती मानिसहरूको नाम 'सदुकीहरू' भयो । योहानान हिर्कानसको शासनकालमा 'फरिसी' र 'सदुकी' भन्ने नामहरू पहिलो पल्ट देखा परे । तिनी आफैँ सदुकीहरूको सदस्य भए ।

च) रोमीहरूको युग (ख्रीष्टपूर्व ६३-४)

अ) राजनीतिक परिस्थिति

यहूदीहरूको स्वतन्त्रता ख्रीष्टपूर्व ६३ सालमा समाप्त भयो, जुन वर्षमा रोमका सेनापति पोम्पेइले सिरिया कब्जा गरे र इस्त्राएल देशमा प्रवेश गरे । तर महापूजाहारी अरिस्टोबुलस द्वितीय जसले इस्त्राएलको राजा

हुँ भन्ने दाबी गरे, तिनले रोमी सेनापति पोम्पेइलाई यरूशलेममा स्वागत गरेनन् र उनलाई शहरभित्र आउन दिएनन्। तब रोमी सेनापति रिसले चूर भए; तर रिसको भोकमा उनले पूरा जबर लगाए र यरूशलेम शहर कब्जा गरे र यहूदाको सिमाना घटाए। गैर-शासनबाट छुटकारा पाउन इस्राएली जातिले गरेको संघर्ष र प्रयास केही समयसम्म सफल भएको थियो, तर अबचाहिँ यसको सारा आशा मरेको देखिन्छ।

ख्रीष्टपूर्व ४७ सालमा रोमी सम्राट जुलियस केसरले इडुमियाका एन्टिपातरलाई यहूदाको प्रशासक र न्यायाधीशको रूपमा नियुक्त गरे। अनि ख्रीष्टपूर्व ४० सालमा एन्टिपातरका पुत्र हेरोद यहूदीहरूका राजा भए।

अनि एन्टिपातरका पुत्र हेरोद राजा भएपछि तिनको नाम 'हेरोद महान्' भयो; तिनले यरूशलेममा एउटा नयाँ मन्दिर बनाउने योजना गरे र यसको निर्माण पनि गरिछाडे; तर तिनी युनानीवादी थिए, र तिनले हास्मोनी परिवारलाई घृणा गर्थे। यसकारण आफ्नो जोशमा तिनले हास्मोनी परिवारका सबै सदस्यहरूको हत्या गरे, यहाँसम्म कि तिनले आफ्नै पत्नी मरिआम्नेलाई समेत मारिदिए, जोचाहिँ योहानान हिर्कानसको नातिनी थिइन्। त्यसपछि तिनले मरिआम्नेबाट जन्मेका दुईजना छोराहरू अरिस्टोबुलस र अलेक्सान्डरको हत्या गरे। अनि जब प्रभु येशू बेतलेहेममा जन्मनुभयो, त्यस बेलामा सिंहासनमाथि बस्ने व्यक्ति यही हेरोद महान् थिए। तब भन्नुहोस्, परमेश्वरका जनहरूको निम्ति यो कति अंधारो र निराशाजनक अवस्था थियो, होइन र?

आ) धार्मिक विकासहरू

हामीले फरिसी र सदुकीहरूको उत्थानको विषयमा अघि कुरा गरिसक्यौं। अनि हामी

अरू तीनवटा महत्त्वपूर्ण दलहरूको विषयमा कुरा गर्न लागेका छौं। तर यसो गर्नुभन्दा पहिले हामीले यी दुईवटा मुख्य सम्प्रदाय-हरूमाथि केही ध्यान दिनुपर्छ।

क) फरिसीहरू: योहानान हिर्कानसको शासनकालको शुरुमा फरिसीहरूले आफ्नो नाम पाए। अनि यस नामको अर्थ 'अलग बस्नेहरू' हो। तिनीहरूले शास्त्रीहरूमाथि निक्कै निर्भर गर्थे, र तिनीहरू मोशाको व्यवस्था र परमप्रभुलाई मात्रै धर्मप्रति विश्वासयोग्य थिए। तिनीहरूले जुन हालतमा पनि पवित्र धर्मशास्त्रको नियम पालन गर्नुपर्छ भन्ने कुरामाथि जोड दिन्थे; फलस्वरूप 'मिशनाह' नामक मौखिक कानुन पैदा भयो, जुन मौखिक विधिविधानहरूको कोषले दैनिक जीवनको हरेक क्षेत्रमाथि लिखित व्यवस्थाका नियमहरू लागू गर्न खोज्यो। अनि यसरी यो मिशनाहचाहिँ व्यवस्थाको ठाउँ लियो र जीवनको रहनसहनको कसी पो बन्यो।

प्रभु येशू यस पृथ्वीमा सेवारग हुनुभएको बेलामा यो 'मौखिक कानुन' पवित्र धर्म-शास्त्रको अर्थ र यसको खास उद्देश्यदेखि धेरै टाढा पुगिसकेको थियो; किनभने परमेश्वरको वचनमाथि कडाभन्दा कडा नियममाथि नियम थपिँदै गयो। हो, परमेश्वरको वचनमाथि भर पर्नुपर्छ; यो कुरा असल हो, सय कुरा हो। अनि यस प्रकारको अभियान शुरुमा कति असल र उपयोगी थियो, र यसको निम्ति आवश्यकता ठूलो थियो। तर के गर्ने? यसको नतिजा खराब हुन गयो; किनकि यस कुराले एउटा यस्तो रीतिवाद र विधिपरायणतालाई जन्म दियो, जुन रीतिवाद र विधिपरायणताबाट परमेश्वरको वचनको अर्थ हराएर गएको थियो, अँ, उहाँको वचनमा उल्टो अर्थ पो लगाइन्थ्यो।

ख) सदुकीहरू: यिनीहरूले 'सादोकी' भन्ने शब्दबाट आफ्नो नाम पाए, जुन हिब्रू

शब्दको अर्थ 'धर्मी जन' हो। फरिसीहरूले शास्त्रीहरूको आङ्गभरोसा गर्थे भने, सदुकीहरूले महापूजाहारीसँग नजिकको सम्बन्ध राख्थे। तर यसो हेर्दा यी पूजाहारीहरूले आफ्नो पद र सेवामाथि बढी सामाजिक, राजनीतिक र सांसारिक दृष्टिकोण लगाउँथे। अनि यस प्रकारको धारणा सामाजिक सोच भएका धेरै यहूदी अगुवाजनहरूलाई खुब मनपर्थ्यो।

सदुकीहरूको सङ्ख्याचाहिँ फरिसीहरूको भन्दा धेरै कम थियो; किनकि यी सदुकीहरू प्रायः पूजाहारीका धनी र प्रभावशाली परिवारहरूका सदस्यहरू थिए, जसबाट यहूदी जातिको बीचमा उच्च वर्गको समाजको सङ्गठन भयो। तिनीहरूको विचारमा परमेश्वरको व्यवस्था र इस्राएल देशको राजनीति पूरा अलग भएको हुनुपर्छ। यो कुरा अर्को शब्दमा भन्नु हो भने, तिनीहरूले आफ्नो पवित्रता र आफ्नो देशको भाग्यको बीचमा कुनै सम्बन्ध देख्दैनथिए। तिनीहरूको निम्ति धर्म धर्म र राजनीति राजनीति नै थियो। यसकारण फरिसीहरूप्रति तिनीहरूले धेरै शङ्कालु भावना राख्ने गर्थे, र तिनीहरू फरिसीहरूको विषयमा उनीहरू पुरानो परम्पराको चालमा चल्ने पुरानो धारणाका मानिसहरू, महत्त्वहीन, नगण्य मानिसहरू, अँ, कट्टरपन्थी थिए भन्ने निष्कर्षमा पुगे।

ग) हेरोदीहरू: हेरोदीहरूचाहिँ रोमीहरूको युगमा देखा परे (मत्ती २२:१६)। हेरोदीहरू एउटा राजनीतिक दलका मानिसहरू थिए, जुन दलको प्रमुख उद्देश्यचाहिँ हेरोदको सरकार त्यसको लक्ष्यमा पुग्न साथ दिनु र त्यसको अभिप्राय अघि बढाउनु थियो। हुन सक्छ, यी मानिसहरूको खास प्रेरणा सायद रोमी सरकारको डर थियो कि? किनकि यहूदीहरूले विद्रोह गरे भने तिनीहरूले आफ्नो अस्तित्व र नामनिसान हराउने सम्भावना सधैं जारी रहन्थ्यो। यस दलका मानिसहरूको

ठूलो भुकाउ युनानीवादतिर थियो; यिनीहरू सधैं फरिसीहरू र तिनीहरूको अलग हुने मागको विरुद्धमा थिए।

घ) 'जेलोतेस' वा 'कनानी' अर्थात् जोशिलो हुनेहरू वा उग्रवादीहरू (मत्ती १०:४; लूका ६:१५): यी कट्टरपन्थीहरू पनि एउटा राजनीतिक दल थिए; तर उनीहरू हेरोदीहरूको ठीक उल्ट थिए र तिनीहरूको विरोधी थिए। किनभने उनीहरूले रोमी शासन मान्दैनथिए र त्यसको अधीनतामा पटककै आउन चाहँदैनथिए; अनि उनीहरूले फरिसीहरूले गरेजस्तै अनुशासित भई इस्राएली जातिको मसीहको निम्ति, जसले रोमी सरकार हटाउनेथिए, पर्खन सकेनन्। उनीहरूको विचारमा, परमेश्वरले यस्ता-हरूलाई मात्र सहायता गर्नुहुन्थ्यो, जसले आफ्नो भाग्य आफ्नो हातमा लिनथे र आफ्नो सहायता आफैले गर्थे। यसकारण उनीहरूको विचारमा यहूदीहरू आफ्नो स्वतन्त्रताको निम्ति लड्न तयार हुनुपर्थ्यो।

यता फरिसीहरू व्यवस्थाको अक्षरशः अर्थको निम्ति लड्ने कट्टर थिए भने, उता यी जोशिला उग्रवादीहरू क्रुद्ध राष्ट्रवादी थिए। यस दलका सिद्धान्तहरूले परमेश्वरको हस्तक्षेपमाथि होइन, तर सैनिक कारबाहीरूपी मानवीय छुटकारामाथि जोड दिन्थे।

ङ) एस्सेनीहरू: अनि एस्सेनीहरूचाहिँ? यी एस्सेनीहरू पनि रोमी युगको उपज थिए। तिनीहरूको नाम नयाँ नियममा उल्लेख गरिएको छैन; तर मृत सागरका बेरुवा पुस्तकहरू फेला परेपछि यिनीहरूमाथि ध्यान निककै बढ्यो।

यी मानिसहरू राजनीतिक थिएनन्, तर पूरापूर धार्मिक थिए। यिनीहरू एक प्रकारको आत्मिक पन्थ थिए, जसका सदस्यहरूले 'हामी समाजबाट निस्कनुपर्छ र मठबासी जीवन जिउनुपर्छ' भन्ने धारणा अपनाउँथे र

१० □ पुरानो नियम र नयाँ नियमको बीचमा भएको अन्तराल समय

मनन-चिन्तनमाथि ध्यान दिने किसिमको यहूदी धर्म मान्थे ।

यस समुदायमा कमजोरी र गल्ती के थिए त ? व्यवस्थाको खास अर्थ बुझ्ने यिनीहरूको जोश त थियो; अनि यिनीहरू परमेश्वरको निम्ति पूरा अलग भएको जीवन जिउँथे । तर इस्राएली जातिको हातमा सुम्पिएको सुसमाचार प्रचार गर्ने जिम्मेवारीको विषयमा चाहिँ यी एस्सेनीहरू सजग थिएनन्; यो कुरा कहिल्यै यिनीहरूको होशमा आउँदैनथियो, तर यो कुरा यिनीहरूको मनबाट पूरा हराएर गयो । यिनीहरूले संसारलाई आफ्नो जीवन-देखि बाहिर तालाबन्दी गर्थे, यिनीहरूले त्यसका समस्याहरू बेवास्ता गर्थे, र यिनीहरू संसार आशाबिहिन भएर मर्न दिने कुरामा सन्तुष्ट हुन्थे ।

निष्कर्षः

ख्रीष्ट येशूको निम्ति इतिहासको मञ्च तयार भयो । किनकि मानिसहरूका व्यर्थ प्रयासहरू केही सीप लाग्दैनथिए, यी प्रयासहरूले न राजनीतिक शक्तिहरूको

उत्थानपतन, न ता धार्मिक जीवन र विश्वासको ज्वारभाटा रोक्न वा थाम्न सके । अनि इस्राएली जाति आत्मिक बन्धनको पक्राउमा परेको थियो, जुन बन्धनचाहिँ यसको राजनीतिक बन्धनभन्दा खराब थियो । अघि चर्चा गरिएका विभिन्न दल र अभियानहरूको उदयले तिनीहरूलाई साक्षी दिन्छः हो, तिनीहरूले आफ्नो समस्या समाधान गर्नको निम्ति इमानदारपूर्वक एउटा निर्णायक उपाय खोजिरहेका थिए । तर तिनीहरूले अपनाएका सबै उपायहरू असफल भए । इतिहासको मञ्चमाथि अन्धकारको छाया ओर्लेर आएको र त्यसमाथि बसेको थियो; अवस्था साँच्चै नाजुक थियो ।

यस अँध्यारो अवस्थामा परमेश्वरले चार सय वर्षको मौनता तोड्नुभयो र ख्रीष्ट येशूको पहिलो आगमन घोषणा गर्नुभयोः परमप्रभुको विश्वासयोग्य सेवक आउँदै हुनुहुन्थ्यो । अनि यस दिव्य घोषणाको साथ पुरानो नियम र नयाँ नियमको बीचमा रहेको अन्तराल समय समाप्त भयो ।